

SPESIELLE MILJØTILTAK I JORDBRUKET

Retningslinjer for tilskuddsordningen Nærøy kommune 2015

Vedtatt 04.06.2015

1. Bakgrunn

Som et resultat av Regjeringens kommunesatsing på landbruksområdet, er vedtaksmyndigheten for miljømidlene innen jordbruket overført kommunene med virkning fra 1. januar 2004, jf. St.meld. nr 19 (2001-2002) ”Nye oppgaver for lokaldemokratiet – regionalt og lokalt nivå”

Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur og kulturminneverdier i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensning fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Prosjektene og tiltakene skal prioriteres ut fra lokale målsettinger og strategier (Forskriften § 1). Slike retningslinjer skal utarbeides i dialog med Fylkesmannen og næringsorganisasjonene lokalt.

Fylkesmannen fordeler midler gitt av SLF, til spesielle miljøtiltak i landbruket, videre til kommunene i en årlig disposisjonsramme. Fylkesmannen har fått følgende føringer mht. tildeling av kommuneramme for 2015:

- *Fylkesmannen skal bidra til at kommunene prioriterer tiltak med best mulig miljøeffekt.*
- *Fylkesmannen skal også bidra til en aktivitetsfremmende forvaltning av midlene, og at RMP-prioriteringene synliggjøres i embetenes gjennomgang av de kommunevise tiltaksstrategiene.*
- *Fylkesmannen skal medvirke til at kommunene trekker inn tilskudd i prosjekt der arbeidsfristene er gått ut. Inndratte midler skal omfordeles til kommuner som har oppnådd gode resultat og som har god gjennomføringsevne.*

2. Retningslinjer

2.1 Hvem kan søke tilskudd:

- Foretak som oppfyller vilkårene i PT – forskriften § 2 og § 4.
- Søker/foretak som er registrert i Enhetsregisteret og drive vanlig jordbruksproduksjon på en eller flere landbrukseiendommer med de dyreslag og vekstgruppene det søkes tilskudd for.
- Søker/foretak må disponere areal, drive aktivt på det tidspunkt eller i den perioden som fremgår av jordbruksavtalen, og følge de miljøkrav som gjelder for dette arealet.

Dersom søker ikke eier landbrukseiendommen der tiltaket skal gjennomføres på, må det foreligge skriftlig tillatelse til å gjennomføre tiltaket fra eier.

Landbrukseiendommer som eies og drives av stat, fylke og kommune kan ikke innvilges støtte, med mindre tiltaket er et fellestiltak der en eller flere tilskuddsberettigede landbrukseiendommer er med.

2.2 Krav til søknad

- Det skal nyttes søknadsskjema utarbeidet av Statens Landbruksforvaltning.
- Plan for tiltaket som viser formålet, omfanget, fremdriftsplan, arbeidsbeskrivelse, tegninger, spesifisert kostnadsoverslag og finansieringsplan.
- Jordbruksarealet foretaket disponerer må være kartfestet, samt andre areal som er av betydning for driften eller er påvirket av jordbruksdriften. Må kunne fremlegges ved kontroll.

- Kulturminner, område som er viktige for biologisk mangfold, arealer med risiko for tap av jord og næringsstoffer og andre forhold av miljømessig betydning skal være kartfestet og beskrevet. Må kunne fremlegges ved kontroll.
- Søker må ha gjødslingsplan og sprøytejournal som tilfredsstillende forskriften for disse. Må kunne fremlegges ved kontroll.
- Det gjøres rede for og prioriteres andre miljøverdier på foretaket og som ligger innenfor tiltaksområdet.
- Eventuell fredningsstatus i medhold til kulturminnelov, naturvernlov eller regulering til spesialområde etter plan- eller bygningsloven.

2.3 Utbetaling

Tilskudd kan utbetales etter skriftlig anmodning fra søker på bakgrunn av godkjent dokumentasjon etter hvert som deler av prosjektet eller tiltaket utføres. Minst 25 % av tilskuddet holdes tilbake inntil arbeidet er fullført, nødvendig dokumentasjon foreligger og sluttregnskapet godkjent.

2.4 Administrasjon, klage og dispensasjon

Kommunen kan prioritere mellom tiltak innenfor tildelt tilskuddsramme. Vedtak fattet av kommunen kan påklages til fylkesmannen, jf. Lov av 10. februar 1967 om behandlingen av forvaltningssaker (forvaltningsloven) kap. IV.

Fylkesmannen kan i særlige tilfelle dispensere fra reglene i forskriften.

3. Tilskuddsordninger

3.1 Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter

Tiltak:

- Det kan gis tilskudd til planlegging og registreringer i forbindelse med fellestiltak som er knytta
- til et geografis avgrensa område for eksempel grend, dalside, vassdrag
- Prosjektet bør lede fram gode konkrete kulturlandskaps- og forurensingstiltak

Tilskudd:

- Det kan gis engangstilskudd med inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag. I særlige verdifulle områder og for tiltak som medfører stor ulempe eller merarbeid for søker, kan kommunen gjøre unntak og gi høyere tilskudd.

Vilkår:

- Den som står som søker må oppfylle vilkårene i PT-forskriften § 2 og § 4.
- Det kan settes vilkår vedrørende organisering og gjennomføring av prosjektet
- Det kan settes krav om årlig rapportering om framdriften i prosjektet

3.2 Kulturlandskapstiltak

3.2.1 Bevare og fremme biologisk mangfold og gammel kulturmark

Tilskudd skal bidra til tiltak for å bevare livskraftige bestander av planter og dyr og opprettholde leveområder og spredningsveier for planter og dyr i eller i tilknytning til

kulturlandskapet. Videre skal tiltakene ivareta gammel kulturmark og fremme ivaretagelsen av det biologiske mangfoldet og landskapsbildet knyttet til den gamle kulturmarka.

Tiltak:

- Det kan søkes tilskudd til etablering, restaurering, utbedring og skjøtsel av områder og landskapselementer.
- Det kan søkes om tilskudd til rydding, skjøtsel, vedlikehold, restaurering og begrensede investeringer som vil utgjøre en merkostnad eller merarbeid i forhold til det en kan regne med ved vanlig jordbruksdrift

Tilskudd:

- Det kan gis tilskudd på inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag. Tilskudd til inngjerding av gammel kulturmark kan gis et tilskudd på inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag, og rydding av gammel kulturmark inntil 70 % tilskudd.

Tiltak som innebærer store kostnader i forhold til den effekten som kan påregnes vil bli lågt prioritert, og føre til redusert tilskuddsprosent. Ved tilrettelegging for hold av utgangersau bør ikke samla investeringer overskride kr. 1500 per søye.

Vilkår:

- Det må ikke brukes kunstgjødsel eller blautgjødsel på disse arealene.
- Rot/stubbeskudd og frøforynga tre og busker som ikke holdes nede av dyra skal ryddes manuelt.
- Hogst og tynning av kantvegetasjon og rensking av bekker og grøfter er i samsvar med forskrift for AK- tillegg.
- Ta vare på gamle trær og einer.
- Området skal i min. 10 år etter engangstiltaket er gjennomført, framtre som beitemark/slåttemark

Etablering av beite på areal som ikke kan klassifiseres som gammel kulturmark (for eksempel i skog/utmark) er ikke SMIL tiltak.

3.2.2 Fremme tilgjengelighet og opplevelseskvalitet

Stimulere til tiltak som øker muligheten til rekreasjon og friluftsliv i jordbrukets kulturlandskap gjennom å legge til rette for ferdsel til fots og opplevelser. Det gis ikke tilskudd til tiltak for å legge forholdene til rette for ferdsel med motorkjøretøy.

Tiltak:

- Tiltak knyttet til gamle, verneverdige eller freda stier som har stor kulturhistorisk verdi.
- Vei og stinett i skog og utmark kan innlemmes i tiltaket der de bidrar til gode helhetsløsninger.
- Etablering, utbedring, rydding og vedlikehold av stier og turveier i jordbruksområder.
- Merking av ferdselsårer og enkel informasjon.

Tilskudd:

- Det kan gis tilskudd på inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag

Vilkår:

- Det kan settes krav om avtale om bruk og vedlikehold av stien før tilskudd utbetales

- Stien skal være åpen for allmenn ferdsel til fots og sykkel
- Søknader om arbeid på antatt verneverdige veier/ferdselsårer må legges fram for kulturminnemyndighet for vurdering

3.2.3 Bevare kulturminner og kulturmiljøer

Stimulere til tiltak skal bidra til skjøtsel av vegetasjon på og omkring kulturminner og kulturmiljøer, og tiltak som vedlikehold, istandsetting, bevaring og planlagt bruk av kulturminner og kulturmiljøer som er del av jordbrukets kulturlandskap.

Tiltak:

- Boplasser, hustufter og ruiner, gammeltufter, gårdshauger
- Gravhauger og –røyser, helleristninger, offersteder, varp
- Rydningsrøyser, veiter/vanningsanlegg, steingjerder
- Gamle veifar, stier, veimerker, klopper, tre og steinbruer
- Gårdstun, seteranlegg, samling gravhauger, naustmiljø

Tilskudd:

- Det kan gis tilskudd på inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag

Vilkår:

- Det kan settes vilkår om skjøtsel og skjøtselens innhold av arealet i minst 10 år etter at tilskuddet er utbetalt
- Istandsetting og vedlikehold av kulturminner og kulturmiljøer skal skje etter de prinsipper kulturminneforvaltningen legger til grunn

Kulturminnemyndighetene har ansvaret for kulturminner og kulturmiljøer som er fredet etter lov om kulturminner. Disse skal behandles særskilt og skal normalt ikke prioriteres for SMIL-tilskudd.

3.2.4 Bevare freda og verneverdige bygninger

Tiltak skal bidra til istandsetting og vedlikehold av freda og verneverdige bygninger i landbruket som kan nyttes på en hensiktsmessig måte i landbruksdrifta eller annen næring på landbrukseiendommen. Freda og verneverdige bygninger på gården som ikke nyttes i en næringsmessig sammenheng, men som er viktig for et helhetlig gårdsmiljø, deriblant våningshus, kan og omfattes av ordningen ved begrensa utvendig påkostninger

Tiltak:

- Bygninger som inngår som viktige element i kulturmiljøer og kulturlandskapet
- Bygninger som er representative for lokal byggeskikk
- Bygninger som har tilknytning til tidligere driftsformer i landbruket

Tilskudd:

- Det kan gis tilskudd med inntil 35 % av godkjent kostnadsoverslag. I spesielle tilfeller kan det gis tilskudd inntil 50 % av godkjent kostnadsoverslag.
- Maksimalt tilskudd pr prosjekt er kr 200.000,- over en periode på 10 år fra tilskudd er gitt.

Søknader om tiltak på mindre bygninger / kulturminner som ikke skal brukes i landbruksdrifta eller andre næringer, behandles under tiltak for å bevare kulturminner og kulturmiljøer

Vilkår:

- Spesifisering av framtidig bruk av bygningene i næringsvirksomhet skal dokumenteres
- Ved restaurering/rehabilitering av bygning til næringsformål bør det stilles vilkår om at bygningene brukes til næringsvirksomhet i 10 år eller mer.
- Bevare mest mulig av bygningens opprinnelige bygningselementer og foreta så lite forandringer som mulig.
- Reparasjon framfor hel utskifting.
- Husets utseende må forbli mest mulig uforandret.
- Bruke materialer, håndverksteknikker og farger som har vært brukt på huset fra før.

3.3 Forurensingstiltak

3.3.1 Hydrotekniske anlegg

Hensikten med tiltak er å redusere risikoen for erosjon og avrenning av næringsstoffer. Tiltak kan gjennomføres på jordbruksareal eller i vannløp. Tilskudd kan gis til utbedring og supplering av hydroteknisk anlegg.

Tiltak:

- Åpne kanaler til erstatning for lukka avløp. Avskjæringsgrøfter for å redusere erosjon og arealavrenning kan omfattes dersom det ikke er en del av et ordinært større dreneringsarbeid.
- Utforming og sikring av innløp til lukka løp/utløp fra lukka til åpent løp
- Nedløpskummer for inntak av overflatevann til lukka løp
- Terrengforming for bedre kontroll med overflatevann
- Oppdimensjonering av eksisterende lukka løp
- Forbygging mot erosjon i åpne løp (som terskler eller kontinuerlig forbygging)

Tilskudd:

Det kan gis inntil 60 % tilskudd av godkjent kostnadsoverslag. Det skal ikke gis tilskudd til utbedringsarbeider som skyldes mislighold av vedlikeholdsansvar i evt. opprinnelig plan for anlegget.

Vilkår:

- Tiltaket må ikke komme i konflikt med verdifulle biotoper eller kulturminner
- Tiltaket må gjennomføres med bruk av typetegninger, bruks- og leggeanvisninger fra materialleverandør, tekniske retningslinjer og standarder, når tiltakets art krever dette
- Tiltak i åpent vassdrag må avklares i forhold til lovverk som vedrører vassdrag, som Vannressursloven og Lov om innlands- og ferskvannsfisk. Forholdet til Granneloven og Plan og bygningsloven må også avklares.
- Ved åpning av tidligere lukka løp, skal det etableres vegetasjonssone på hver side av løpet i samsvar med kravet i forskrift om areal- og kulturlandskapstilskudd, dvs. minst 2 m målt horisontalt ut fra flomvannsnivå.

3.3.2 Fangdammer og andre økologiske renseanlegg

Tiltaket skal redusere negative miljøpåvirkninger av erosjon og avrenning av næringsstoffer og plantevernmiddelester ved hjelp av naturens egen evne til selvrensing.

Tiltak:

- Vegetasjonssoner

- Fangdammer / rensedam / vegetasjonssoner

Det skal legges vekt på tiltakets forventede effekt mht. tilbakeholdelse av jord og næringsstoffer og mht. biologisk mangfold. For fangdammer og lignende må det stilles strenge krav til planlegging, materialkvalitet og utførelse, jfr. kommentar under *hydroteknikk*. Det vises også til informasjons- og planleggingsmaterieell fra Landbruksdepartementet 1998.

Tilskudd:

- Det kan gis inntil 70 % tilskudd av godkjent kostnadsoverslag

Vilkår:

- Anlegget skal ha en vegetasjonssone på min 2 meter. Det skal benyttes plantematerialer som er klimatilpasset, har lokal eller egnet herkomst og sort, og har god evne til naturlig foryngelse
- Med søknaden skal det følge en plan for nødvendige skjøtselstiltak i forbindelse med etablering av planter for minst 5 år etter anleggsperioden

3.3.3 Miljøplantinger

Dette omfatter etablering av varig vegetasjon i jordbruksområder, med tilplanting av busker og trær som le for å bedre klimaet for planter og husdyr, samt for å skape bedre arbeidsmiljø, trivsel og vern av bygninger.

Tiltak:

- Klimaplantinger
- Landskapsplantinger

Tilskudd:

- Det kan gis inntil 70 % tilskudd av godkjent kostnadsoverslag til fellestiltak, og inntil 60 % til enkelttiltak.

Vilkår:

- Det skal benyttes plantematerialer som er klimatilpasset, har lokal eller egnet herkomst og sort, og har god evne til naturlig foryngelse
- Med søknaden skal det følge en plan for nødvendige skjøtselstiltak i forbindelse med etablering av planter for minst 5 år etter anleggsperioden

3.3.4 Omlegging til mer miljøvennlig og ekstensiv planteproduksjon

Tiltak:

- Omfatter omlegging fra åpen åker til grasproduksjon med redusert gjødslingsintensitet og fravær av plantevernmiddelbruk i minimum 10 år.
- Planlegging av fremtidig drift, gjerding av omlagt og naturlig tilgrensende / mellomliggende arealer, framføring av drikkevann, tilplanting for le/skygge for beitedyr

Tilskudd:

Det kan gis tilskudd inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag begrenset oppad til 500 kroner pr. dekar omlagt areal.

Prioriteringen av søknaden avhenger av forurensingstilstanden til nærmeste vassdrag/resipient, og hvor erosjonsutsatt området er.

3.3.5 Særskilte bygningsmessige miljøtiltak i eller i tilknytning til eksisterende driftsbygning eller driftsopplegg

Dette omfatter tiltak i og i tilknytning til driftsbygning/driftsopplegg, som klart avviker fra det som kan regnes som vanlig del av drifta (jfr. forskriftens § 1).

Tiltak:

- Oppsamlingsanlegg for avløp fra veksthus
- Høytørkeanlegg for produksjon av høy fra erosjonsutsatt areal som permanent (minst 10 år) legges om fra åpenåker til gras.
- Tiltak for å redusere eller hindre avrenning fra husdyrgjødsel i utekveer og samleplasser for beitedyr og avrenning fra rundballer

Tilskudd:

Det kan gis inntil 60 % tilskudd av godkjent kostnadsoverslag. Det skal ikke gis tilskudd til utbedringsarbeider som skyldes mislighold av vedlikeholdsansvar i evt. opprinnelig plan for anlegget.

Vilkår:

Høytørkeanlegg skal bare omfatte selve tørkeanlegget, og ikke bygningsmessige tiltak utenom dette (tak, vegger m.v.)

- For høytørkeanlegg forutsettes det at grasarealet som er merket av på kart i søknaden benyttes til grasproduksjon i minst 10 år fra tilskudd er utbetalt. Enga kan fornyes i perioden.

Prioritert rekkefølge i 2015:

1. Tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter, (områdetiltak).
2. Kulturlandskapstiltak
 - ▶ Bevare og fremme biologisk mangfold og gammel kulturmark
3. Forurensningstiltak
 - ▶ Hydrotekniske anlegg
4. Kulturlandskapstiltak
 - ▶ Fremme tilgjengelighet og opplevelseskvalitet
5. Kulturlandskapstiltak
 - ▶ Ta vare på freda og verneverdige bygninger
6. Kulturlandskapstiltak
 - ▶ Bevaring av kulturminner og kulturmiljøer
7. Forurensningstiltak
 - ▶ Oppsamling av pressaft
 - ▶ Økologiske rensertiltak
 - ▶ Miljøplantinger
 - ▶ Oppsamling av avløp av veksthusanlegg
 - ▶ Omlegging til ekstensiv grasproduksjon på erosjonsutsatte arealer